

IfAs programförklaring för den personliga assistansen 2026

Frihet! Jämlikhet! Personlig Assistans!

IfAs programförklaring för den personliga assistansen 2026

Frihet! Jämlikhet! Personlig assistans!

I denna skrift framgår vad Intressegruppen för Assistansberättigade (IfA) anser att politiken måste förändra för att säkra assistansberättigades rättigheter och behov.

IfAs värdegrund

- Assistansberättigade har samma rättigheter som övriga medborgare i samhället.
- Assistansberättigades självbestämmande och valfrihet ska respekteras.
- Assistansberättigade ska ha möjlighet till full delaktighet och jämlikhet och frihet i samhället.
- FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning ska efterlevas.

Med utgångspunkt i denna värdegrund behöver följande områden åtgärdas inom den personliga assistansen.

1

Behovsbedömningen måste förbättras

Behovsbedömningen är kärnan i den personliga assistansen. Den avgör hur många timmar den assistansberättigade beviljas. Den sätter ramen för vad den personliga assistansen ska användas till och hur tiden kan förläggas. Den är också utgångspunkten för vad som ska meddelas som ändrat förhållande och i förlängningen har den därmed också inverkan på om återkrav kan ställas. Behoven måste ses i sin helhet och inte delas upp i små beståndsdelar som splittrar upp livet och den personliga assistansen.

2

Höj och indexera assistansersättningen

Den personliga assistansen måste ha tillräcklig finansiering för att hålla en god kvalitet. Det är många kostnader som ska täckas, varav lönekostnader är den största delen, men även andra kostnader finns kopplade till assistansen. Assistansersättningen delas vanligtvis in i kostnader för

1. löne- och lönebikostnader,
 2. assistans- och utbildningsomkostnader,
 3. kostnader för arbetsmiljöinsatser,
 4. personalomkostnader, och
 5. administrationskostnader.
- (5 a § förordning om assistansersättning)

Därtill kommer även andra kostnader kring assistansen. När assistansersättningen är för låg kan inte alla ovanstående kostnader täckas. Assistansersättningen måste därför höjas och indexeras så att den följer kostnadsutvecklingen.

Staten är skyldighetsbärare och ska se till att leverera så att rättigheterna kan efterlevas. Det är en viktig princip som FN-konventionen vilar på. Personlig assistans är en kostnadseffektiv insats och leder till ekonomiska vinster för samhället i form av delaktiga medborgare som kan vara arbetstagare, föräldrar, konsumenter mm som övriga medborgare.

3

Stoppa återkraven

Försäkringskassan ställer många återkrav för assistansersättning som de anser vara felaktigt utbetald. Då det råder så stor osäkerhet kring ändrade förhållanden och hur man får använda den personliga assistansen så är det enda rimliga att sätta stopp för alla återkrav som inte uppenbart beror på kriminella handlingar.

Sätt stopp för återkraven, bestäm vad som ska gälla och se till att det gäller framåt och inte retroaktivt.

Lagstiftning måste vara tydlig och förutsägbar för den enskilde så att man vet vad man ska rätta sig efter.

4

Förbättra anställningsvillkoren för bättre rekrytering

Det är i dag mycket svårt att rekrytera personliga assistenter med rätt förutsättningar och kompetens för yrkets specifika uppdrag. Vi ser att antalet sökande till lediga tjänster minskar, och att alla som söker inte har de erfarenheter, egenskaper eller den förståelse som arbetet kräver.

Personlig assistans är ett kvalificerat relationsyrke med höga krav på ansvarstagande, lyhördhet och respekt för assistansanvändarens självbestämmande. Det är därför avgörande att rekryteringen möjliggör en god matchning mellan assistansanvändare och assistent. För att få den personliga assistansen att fungera så krävs att det finns möjlighet att bygga upp en tillit och förtroende till varandra.

5

Besluten ska vara varaktiga

Beslut om personlig assistans ska bestå så länge den assistansberättigades behov inte förändras. Den assistansberättigade måste kunna förlita sig på att insatsen består för att kunna skapa sig ett liv som övriga medborgare kan. Besluten ska vara tydliga och lättförståeliga.

Kontinuitet och trygghet är grundpelare i den personliga assistansen. Detta måste också förverkligas i tillämpningen. Assistansberättigade måste kunna känna sig trygga i att en förändrad rättstillämpning inte plötsligt leder till att beslutet om personlig assistans försämras. Rättigheter som en gång beviljats ska bestå så länge den assistansberättigades behov inte förändras. Beslut om personlig assistans ska inte tidsbegränsas.

6

Den assistansberättigade avgör hur den personliga assistansen ska användas

Det måste vara upp till den enskilde att avgöra hur den personliga assistansen ska utföras. Den enskilde avgör vilka behov som ska tillgodoses, när, var och hur. Beslutet om personlig assistans utgör endast en ram med vissa typsituationer, men är inte uttömmande eller tvingande.

Livet innefattar även situationer då den assistansberättigade får ett bättre stöd genom att låta en personlig assistent utföra vissa enklare ärenden, utan att den assistansberättigade är med. Ibland är det av praktiska skäl nödvändigt att kunna använda den personliga assistansen på det sättet för att vardagen ska fungera smidigt, och det ska vara jämförbart med lämnad assistans.

7

Statligt huvudmannaskap för den personliga assistansen ska införas

Statligt huvudmannaskap är viktigt för att assistansberättigade ska behandlas lika oavsett var en bor, och inte riskera att bli beroende av en viss kommuns beslut. Assistansberättigades rättigheter kring den personliga assistansen kan bara tillförsäkras genom att staten tar ansvar för insatsen. Om kommunen är huvudman och inte efterlever sina skyldigheter kan beslut om personlig assistans påverkas till det sämre, vilket också är en erfarenhet som assistansberättigade har.

Innan ett statligt huvudmannaskap införs måste behovsbedömningen förbättras.

8

Assistansersättning ska beviljas under sjukhusvistelse för samtliga assistansberättigade

Idag finns en stor otrygghet för assistansberättigade då assistansersättningen inte får behållas under sjukhusvistelse, utan särskilda skäl. Det leder till att assistansberättigade hamnar i ett mycket utsatt läge när en hänvisas till att sjukvårdspersonalen ska tillgodose behov som vanligtvis tillgodoses genom personlig assistans. Vissa assistansberättigade väljer idag bort sjukvård av den anledningen.

9

Inga åldersgränser. Behov av personlig assistans ska vara det avgörande för rätten till insatsen, inte ålder.

Rätt till personlig assistans måste grunda sig på behov, inte ålder.

Oavsett ålder kan behov av personlig assistans förekomma eller uppstå. Det är en trygghet för samtliga medborgare att personlig assistans kan beviljas om behov uppstår. Att känna rädsla för att uppnå en viss ålder och då förlora den beviljade insatsen är inte värdigt ett välfärdssamhälle. Likaså ska det vara möjligt att beviljas personlig assistans redan från födseln om det visar sig att det finns behov.

10

Kommunen ska fortsatt ha ett basansvar för att personlig assistans ska säkras hos den enskilde.

Den assistansberättigade ska kunna vända sig till kommunen om den personliga assistansen tillfälligt inte kan utföras av vald assistansanordnare, t ex akut brist på vikarie. Den personliga assistansen måste säkras för den assistansberättigade på detta vis.

Personer i behov av personlig assistans måste under alla omständigheter kunna känna trygghet i att det finns någonstans att vända sig till om den personliga assistansen fallerar. Detta ansvar måste ligga på en myndighet som har möjlighet att kunna utföra insatsen i praktiken, då lämpligast kommunen. Kommunens basansvar är viktigt för att kunna tillförsäkra att den assistansberättigade får sina behov tillgodosedda.

Intressegruppen för Assistansberättigade

Stridsvagnsvägen 8 A

291 39 Kristianstad

Telefon: +46 (0)44 - 12 00 80

E-post: info@intressegruppen.info